

89. 24-36 ay aralığındaki çocukların dil gelişimlerinde babaların rolü

Rahime Filiz AĞMAZ¹

APA: Ağmaz, R. F. (2023). 24-36 ay aralığındaki çocukların dil gelişimlerinde babaların rolü. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö13), 1435-1451. DOI: 10.29000/rumelide.1379402.

Öz

Günümüzde babalık rolleri değişmekte ve ebeveynler olarak babalar çocuklarının gelişimleri üzerindeki etkilerinin farkına varmaktadır. Bu çalışmanın amacı, 24-36 ay aralığında çocuğu olan babaların çocuklarının dil gelişimlerine katkılarına yönelik deneyimlerini ve görüşlerini incelemektir. Bu çalışma fenomenoloji araştırması olarak desenlenmiştir. Araştırmada verilerin toplanması için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu çalışmada katılımcılar kartopu örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunda 24-36 ay aralığında çocuğa sahip, iki ebeveynli ailelerdeki 20 baba yer almaktadır. Çalışmanın verileri içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Babaların çocuklarıyla etkileşimleri sırasında dil gelişimlerinin desteklenmesine ilişkin görüşlerinde en çok oyun oynayarak, sohbet ederek ve kitap okuyarak onların dil gelişimlerini desteklediklerini düşündükleri belirlenmiştir. Çoğunlukla babaların çocuklarıyla yaptıkları etkinlikler sırasında çocuklarının dil gelişimlerinde yeni kelime öğrenme durumları üzerinde etkili olduklarına yönelik görüş belirttikleri belirlenmiştir. Sonuç olarak ebeveynler özellikle de babalar üzerinde çocuklarının anadil gelişimi hakkında oluşturulacak bir farkındalık çocukların anadillerini doğru kullanmaları açısından katkı sağlayacaktır. Bu sebeple de konu ile ilgili ve alanında uzman kişiler tarafından verilecek eğitimle hem baba-çocuk etkileşimi arttırılacak hem de çocukların dil gelişimleri desteklenecektir.

Anahtar kelimeler: Baba rolü, dil gelişimi, erken çocukluk dönemi

The role of fathers in the language development of children aged 24-36 months

Abstract

Today, the roles of fathers are changing and fathers as parents are becoming aware of the impact on their children. The aim of this study is to examine the experiences and opinions of fathers who have children between 24-36 months about their contribution to the language development of their children. This study has been designed as phenomenological research. In the study, a semi-structured interview form was employed for data collection. Participants in the study were selected by snowball sampling method. Accordingly, the study's sample includes 20 fathers from two-parent families with children aged between 24 and 36 months. The data of the study were analyzed using the content analysis method. It has been determined that fathers think that they mostly support their kids' language development by playing games, chatting, and reading books during their interaction with their children. It has been determined that fathers often express the view that they have an impact on their children's language development, particularly regarding their acquisition of new words during activities they engage in with their children. As a result, raising awareness, particularly among parents, including fathers, about their children's native language development, is expected to

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ereęli Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi ABD, filizkiremit@gmail.com, 0000-0003-2418-1515 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 06.09.2023-kabul tarihi: 23.10.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1379402]

The role of fathers in the language development of children aged 24-36 months / Ağmaz, R. F.

contribute to children using their native language correctly. Hence, both father-child interaction and the language development of children will be supported with the training to be given by experts in the field.

Keywords: Early childhood, father role, language development

1. Giriş

Dil bütün gelişim alanlarıyla paralel olarak gelişmekte (Deniz, 2017) ve bebeklik dönemi dil gelişimi için gerekli donanımları beraberinde getirmektedir (Temel, 2009). Çocukların dil gelişimlerine yönelik farklı kuramlar bulunmakta ve bazıları sosyal etkileşimi (Vygotsky, 1962), bazıları dil bilimsel yapıları (Chomsky, 2003), bazı kuramlar ise bilişsel gelişimi ön planda tutmaktadır (Bloom, 1993). Bilişsel kuramda, çocuklar kendi deneyimlerini ve düşünsel yapılarını bilişsel gelişimin evrelerine göre anlamlandırarak şekillendirmekte, bu sayede de dil yeteneklerini geliştirmektedirler (Piaget, 1954). Chomsky'ye göre insan zekası dışarıdan aldığı verileri kullanarak ve bilişsel bir sistem oluşturarak bilgi edinmektedir. Konuşma çocuğun çevresinden belirli girdiler ve kendi zihinsel aktiviteleri sonucunda gerçekleşir ki bu sebeple çocuk daha önceden duyulmamış sözcükleri oluşturma yeteneği kazanır yani çocuğun doğuştan dile karşı bir yeteneği bulunmaktadır. (Chomsky, 1959). Bu sayede de çocuklar sınırsız sayıda dil içeriği üretebilmektedirler (Chomsky, 2002).

Sosyal etkileşimi ön planda tutan kuramcılardan Vygotsky'ye göre konuşmanın ilk hedefi haberleşmek ve toplumsal iletişim kurmaktır. Çocuklar dilbilgisine ait kuralların mantıksal işlemlerini henüz anlamadan bu kuralları konuşmalarına dahil etmekte, neden-sonuç, zaman ilişkisini ise daha anlamlandırmadan cümlelerinin içerisinde çünkü, eğer, ne zaman, ama gibi bağlaçları da kullanmaya başlamaktadırlar. Bu durumda çocuklar bilişsel süreçlerden ziyade yetişkinlerden duyduğu şekilde dil öğrenmektedirler (Vygotsky, 1962). Çocuklar dil aracılığıyla bilgi ve deneyim elde etmekte, ihtiyaçlarını paylaşmakta (Johnston, 2010) ve sosyal etkileşimde bulunmaktadırlar (Bloom, 1993). Dil öğrenimi, plansız tesadüfler sonucu meydana gelmekte olup, çocuklar, bilinçsiz bir şekilde dili öğrenirken bu sürecin farkına varmaksızın ilerlemektedirler (Faradilla ve Daulay, 2023). Konuşma becerisini kazanmak, erken çocukluk döneminin en önemli başarılarından biri olarak kabul edilmektedir. Tek kelimelik cümle serüveniyle başlayan konuşma süreci, günde 6 kelime öğrenme ve sonrasında akıcı konuşma şeklinde ilerlemektedir (Johnston, 2010).

Çocukların doğumdan itibaren konuşma süreçlerine bakıldığında; kendilerini tek sözcük kullanarak ifade etme süreçlerini sözcükleri yan yana getirip birleştirerek ilk cümlelerini oluşturma süreci izlemektedir. Zamanla sözcüklerin yanına fiiller, edatlar ve zamirler de eklenmektedir (Bloom, 1993). Çocukların sözcüklerle olan ilişkilerine bakıldığında nesne ve sözcüklerin arasındaki ilişki 14 aylık dönemde gerçekleşmektedir (Werker vd., 1998). Çocuklar 18 aylık döneme geldiklerinde yaklaşık 50 sözcük kullanmakta, 24 aylık döneme geldiklerinde ise bu sözcüklerle iki sözcükten oluşan (Bridges, 1986) cümleler oluşturmakta, sonrasında sözcüklerinin yanına mimiklerini ve ses tonlarını da ekleyerek çevreleriyle iletişim kurmaktadırlar. İlk kullandıkları kelimeler günlük hayatlarıyla yakından bağlantılı kelimeler olmaktadır (Peccei, 2006). Bu dönemde kullandıkları kelime sayısı 200 olurken anladıkları kelime sayısı ise 500'ün üzerindedir (Bridges, 1986). Çocukların bir cümle içerisinde kullandıkları sözcük sayısı arttıkça kendilerini ifade durumları da artmakta buna bağlı olarak da duygusal gerilim yaşama durumları da azalmaktadır (Peccei, 2006). Özellikle 24-36 ay aralığındaki çocuklar daha genel anlam ifade edecek kelimeleri öğrenme ve kullanma eğilimindedirler. 24 aydan 36 aya kadar olan süreçte yeni kelimeler öğrenen çocuklar iletişimsel gelişim sağlamak ve olgunlaşmamış cümleleri

zamanla bir cümle haline gelmektedir (Hoff, 2013). 24-36 aylık çocukların iki kelimeli cümlelerinden sonra 30-36 aylık çocuklar dilbilgisi kurallarını öğrenerek daha karmaşık cümle kalıpları kurmaya başlamaktadırlar (Lumentut ve Lengkoan, 2021). Çocuklar bazı sözcükleri bildikleri halde onları doğru telaffuz edemedikleri için kullanmaktan çekinmekte o sözcükler yerine aynı anlamı verebilecek ama söylemesi kolay sözcükleri tercih etmektedirler. Bazen de yeni öğrendikleri kelimeleri hatırlamakta zorlanıp kendilerini dinleyicilerin anlayabilecekleri şekilde ifade etmeye çalışmaktadırlar (Peccei, 2006). Çocukların ilk dinleyicileri olan ve doğumlarından itibaren onların yanında bulunan anne babaların dil gelişimleri üzerinde etkisi yadsınamaz.

Tarihsel, kültürel ve ailevi inançlar, babaların çocuklarıyla geçirdikleri süreye, yaptıkları etkinliklere ve ilişkinin kalitesine yön vermektedir. Motivasyon, beceri, güven ve sosyal destek babaların çocuklarıyla ilişkilerini etkilemektedir (Lamb, 2004). Babaların çocuklarıyla etkileşimlerinin süresi geçmişten günümüze artış göstermektedir (Lamb ve Tamis-Lemonda, 2004; Pruett, 1998). Bu etkileşim süresinin günde 168 ile 294 dakika arasında değişiklik gösterdiği fakat buna rağmen babalar çocuklarıyla ne yaptıklarını ve neden yaptıklarını açıklama konusunda yetersiz kaldığı belirlenmiştir (Lamb, 2004). Babaların çocuklarıyla olan etkileşimlerinin artması duygusal ilişkilerini de arttırmaktadır (Ishii-Kuntz, 1995). Babaların çocuklarıyla etkileşim halinde oldukları sürede kullandıkları dil, çocukların dil gelişimlerini olumlu etkilemektedir (Pancsofar ve Vernon-Feagans, 2010). Genel olarak anneler ve babaların çocukların gelişimlerine yaklaşımları birbirine benzemekte fakat babaların çocuklarına karşı daha oyunbaz davranışları olurken annelerin daha maternal eğilimleri olmaktadır (Clarke-Stewart, 1978; Pruett, 1987; Wilson ve Prior, 2011).

Lamb (1987)'e göre babaların çocuklarıyla etkileşimlerini etkileyen 4 önemli faktör bulunmaktadır. Bunlardan birincisi olan motivasyon faktörü babaların çocukların gelişimsel süreçlerine ne kadar dahil olmak istediklerini; ikincisi olan beceri ve özgüven faktörü çocukların gelişim sürecinde ne yapacakları konusundaki fikirlerini; üçüncüsü olan destek faktörü aile içindeki bireylerden aldıkları geri dönüşleri; sonuncu faktör olan kurumsal faktör de babaların çalışma hayatındaki yeri ve toplumdaki konumunu açıklamaktadır (Lamb, 1987). Bu faktörler ele alındığında babaların çocuklarıyla etkileşimlerinin değerlendirilmesi, çocuklarıyla etkileşimleri sırasında onların dil gelişimlerine yönelik deneyimlerinin ve görüşlerinin alınması önem arz etmektedir.

1.1. Çalışmanın amacı

Günümüzde babalık rolleri değişmekte ve ebeveynler olarak babalar çocukları üzerindeki etkilerinin farkına varmaktadırlar. Babaların çocukları üzerindeki etkilerine ilişkin farkındalıklarını belirlemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formunda babaların çocuklarıyla geçirdikleri süreler, yaptıkları etkinliklere, etkinlikler sırasında tercih ettikleri oyuncaklara yönelik sorular yer almaktadır. Ayrıca babaların çocuklarının dil gelişimlerini desteklemek için neler yaptıklarını, çocuklarının sözel ifadelerine verdikleri tepkilerin ve çocuklarının dil gelişimlerini destekleyecek dış unsurlara yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla ilişkin de sorulara yer verilmiştir. Bu çalışmanın genel amacı da 24-36 ay aralığında çocuğu olan babaların çocuklarının dil gelişimlerine katkılarını yönelik deneyimlerini ve görüşlerini incelemektir. Bu amaca ulaşabilmek amacıyla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Babalar çocuklarıyla ne kadar vakit geçirmektedirler?
- Babalar çocuklarıyla geçirdikleri sürelerde ne tür etkinlikler yapmaktadırlar?
- Babalar çocuklarıyla vakit geçirirken ne tür oyuncaklar tercih etmektedirler?

The role of fathers in the language development of children aged 24-36 months / Ağmaz, R. F.

- Babaların çocuklarının anadili gelişimlerine yönelik katkıları hakkındaki görüşleri nelerdir?
- Babaların çocuklarının yabancı dil gelişimlerine yönelik katkıları hakkındaki görüşleri nelerdir?
- Babaların yaptıkları etkinliklerin çocuklarının dil gelişimlerine katkıları hakkındaki görüşleri nelerdir?
- Babalar çocukların kendilerini ifade etme durumlarına nasıl karşılık vermektedirler?
- Babalar çocukların duygu durumlarını ifade etmelerine nasıl karşılık vermektedirler?
- Babalar çocukların sordukları sorulara nasıl karşılık vermektedirler?
- Babaların çocuklarının dil gelişimlerini etkileyen dış unsurlar hakkındaki tutumları nasıldır?

2. Yöntem

Bu çalışma fenomenoloji araştırması olarak desenlenmiştir. Fenomonolojik çalışmalarda bireylerin yaşadıkları deneyimler, tecrübeler ve insanların bu durumları nasıl algıladıkları incelenmektedir (Creswell, 2013). Fenomonolojik araştırmalarda katılımcıların deneyimlerine ve bu deneyimleri anlama süreçlerine ilişkin araştırma soruları yer almalıdır. (Saban ve Ersoy, 2019). Çalışmanın araştırma soruları da bu şekilde belirlenmiştir. Bu bağlamda 24-36 ay aralığında çocuğu olan babaların yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak çocuklarının gelişimlerine yönelik deneyimlerinin ve görüşlerinin alınması sonrası elde edilen verilerin detaylı incelenmesi amaçlanmıştır.

2.1. Çalışma grubu

Bu çalışmada katılımcılar kartopu örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Kartopu örnekleme yöntemi, yapılan görüşmelerde katılımcılara başka kimlerle görüşülebileceği sorusunun yöneltildiği ve bu şekilde yeni katılımcılara ulaşmanın amaçlandığı bir yöntemdir (Patton, 2014). Araştırmanın çalışma grubunda 24-36 ay aralığında çocuğa sahip, iki ebeveynli ailelerdeki 20 baba yer almaktadır. Babaların seçiminde farklı meslek gruplarından gelmeleri ve farklı illerde yaşıyor olmaları dikkate alınmıştır. İnceleme sonuçlarını daha anlaşılır ifade edebilmek için katılımcılara B1, B2, B3...B20 şeklinde kodlar verilmiştir. Çalışmaya katılan babaların yaşlarının 26-43 arasında değiştiği, babaların yaş ortalamasının 34,95 olduğu, çocuklarının yaşlarının 24-36 ay aralığında olduğu, çocuklarının yaş ortalamasının 32,65 ay olduğu, babaların farklı meslek gruplarından (memur=11; esnaf=2; mühendis=2; eğitimci=1; özel sektör=1; diş hekimi=1; avukat=1; bankacı=1) geldikleri ve 18 farklı şehirde (Adana, Amasya, Ankara=2, Bursa, Çankırı, Denizli=2, Eskişehir, Hatay, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Kayseri, Konya, Malatya, Manisa, Mersin, Niğde, Osmaniye) yaşadıkları belirlenmiştir.

2.2. Veri toplama aracı

Araştırmada verilerin toplanması için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formlarında katılımcılar kendilerini kendi cümleleriyle ifade edebilmekte ve konu üzerinde farklı fikirler ortaya çıkabilmektedir (Merriam, 2013).

Çalışmada kullanılan görüşme soruları alan yazın incelemesi sonucunda belirlenmiş ve okul öncesi alanından 3 uzman tarafından incelenmiştir. Ardından soruların amacına uygunluğunu belirlemek amacıyla 2 baba ile ön uygulama yapılmıştır. Çalışmanın etik kurallara uygunluğunun belirlenmesi için etik kurul izni alınmıştır. Uygulama aşamasında babalara önceden bilgi verilmiş ve araştırmaya

katılımlarına yönelik onam formu alınmıştır. Her bir görüşme yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür. Babalarla yapılan görüşmelerde herhangi bir kayıt cihazı kullanılmamıştır. Babalara kimliklerinin hiçbir şekilde paylaşılmayacağı ve elde edilen bilgilerin sadece akademik çalışma kapsamında kullanılacağı açıklanmıştır. Görüşmeler, babaların kendilerini rahat hissedecekleri, onların belirledikleri bir ortamda gerçekleştirilmiştir. Çalışmada babaların verdikleri ifadelerle doğrudan alıntı olarak yer verilmiş ve alıntılar üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

2.3. Verilerin analizi

Çalışmanın verileri içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizinde veriler temel tutarlılıklarına ve anlamlarına göre analiz edilmektedir (Patton, 2014). İçerik analizinin amacı toplanan verilerden kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Önce verilerden kavramlara ulaşılır, daha sonra bu kavramlar kendi aralarında organize edilip düzenlenir ve bu düzenleme sonucunda temalar elde edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Araştırmada kodlar belirlendikten sonra kategoriler oluşturulmuş ve belirli kategoriler bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur.

3. Bulgular

Bu bölümde çalışma kapsamında elde edilen verilere yönelik ulaşılan bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

1. Babaların çocuklarıyla geçirdikleri süreler, bu sürelerde çocuklarıyla yaptıkları etkinlikler ve etkinliklerde seçtikleri oyuncaklar

Çalışma kapsamında hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda babaların çocuklarıyla geçirdikleri sürelerle, yaptıkları etkinliklere, etkinlikler sırasında tercih ettikleri oyuncaklara yönelik sorular bulunmaktadır. Bu sorulara ilişkin olarak görüşmelerden elde edilen veriler sonucunda babaların çocuklarıyla geçirdikleri sürelerde yaptıkları etkinlikler ve etkinliklerde seçtikleri oyuncaklar belirlenmiş ve tablolar halinde sunulmuştur.

Babaların çocuklarıyla geçirdikleri sürelerle bakıldığında hafta içleri ortalama 207 dakika vakit geçirdikleri, hafta sonları ise 436 dakika vakit geçirdikleri belirlenmiştir. Vakit geçirdikleri sürelerde çocuklarda yaptıkları etkinlikler ve frekans değerlerine yönelik bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1

Babaların çocuklarıyla yaptıkları etkinlikler

Kodlar	Frekans değeri
Oyuncaklarla oynama	21
Hikaye okuma	18
Eğitici etkinlik yapma	12
Boyama yapma	4
Program/maç izleme	4
Geziye çıkma	2

Tablo 1 incelendiğinde babaların çocuklarıyla yaptıkları etkinliklere yönelik verdikleri ifadelerden, 21 tanesinin oyuncaklarla oynamaya, 18 tanesinin hikaye okumaya, 12 tanesinin eğitici etkinlik yapmaya, 4 tanesinin boyama yapmaya, 4 tanesinin çeşitli programlar/maç izlemeye, 2 tanesinin geziye çıkmaya yönelik olduğu belirlenmiştir. Babaların etkinliklerde seçtikleri oyuncaklar ve frekans değerleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

The role of fathers in the language development of children aged 24-36 months / Ağmaz, R. F.

Tablo 2

Etkinlikler sırasında kullanılan oyuncaklar

Kodlar	Frekans değeri
Kitaplar	20
Araç oyuncakları	11
Yapı-inşa oyuncakları	10
Eğitici/Yaratıcı oyuncaklar	8
Evcil hayvan figürleri	6
Dış mekan oyuncakları	6
Bebekler	5
Bulmaca oyuncakları	3
Elektronik oyuncaklar	2
Müzik aletleri	1

Tablo 2 incelendiğinde babaların etkinlik sırasında kullandıkları oyuncaklara yönelik verdikleri ifadelerde kitapları hepsinin, araç (araba, kamyon, tren, inşaat araçları vb.) oyuncaklarını 11 tanesinin, yapı-inşa oyuncakları 10 tanesinin, eğitici/yaratıcı oyuncakları 8 tanesinin, evcil hayvan figürlerini 6 tanesinin, dış mekan oyuncaklarını 6 tanesinin, bebekleri 5 tanesinin, bulmaca oyuncaklarını 3 tanesinin, elektronik oyuncakları 2 tanesinin, müzik aletlerini de 1 tanesinin kullandığı belirlenmiştir.

2. Babaların çocuklarının dil gelişimlerine yönelik görüşlerine ilişkin temalar, kategoriler ve kodlamalar

Çalışma kapsamında hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda babaların çocuklarının dil gelişimlerini desteklemek için neler yaptıklarının, çocuklarının sözel ifadelerine verdikleri tepkilerin ve çocuklarının dil gelişimlerini destekleyecek dış unsurlara yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla ilişkin sorulara yer verilmiştir. Görüşmeler sırasında bu sorulardan elde edilen veriler sonucunda babaların çocuklarının dil gelişimlerine yönelik görüşlerine ilişkin kodlamalar, kategoriler, temalar oluşturulmuş ve tablolar halinde sunulmuştur.

Babaların çocuklarının dil gelişimine yönelik görüşlerine ilişkin temalar; babaların çocuklarının dil gelişimine genel katkıları, babaların çocuklarının dil gelişimine yönelik tepkileri, babaların dil gelişimini etkileyen faktörlere karşı tutumları şeklindedir.

Birinci tema olan babaların çocuklarının dil gelişimine genel katkıları temasına ilişkin kategoriler ve kodlamalar tablolar halinde sunulmuştur.

A. Babaların çocuklarının dil gelişimine genel katkıları teması

Babaların çocuklarının dil gelişimine genel katkıları temasına ilişkin kategoriler; babaların dil gelişimine katkısı, babaların ikinci dil gelişimine katkısı, babaların çocuklarıyla yaptıkları etkinliklerin katkısı ve babaların kitap okuma süreçlerinin katkısı şeklindedir.

Birinci kategori olan babaların çocuklarının dil gelişimine katkısı kategorisine yönelik 51 adet ifadeden 9 adet kod elde edilmiştir. Bu kodlamalar; oyun oynama, sohbet etme, kitap okuma, anlaşılır/düzgün konuşma, soru-cevap yöntemi, etkisiz olma, ilgili olma, açıklama yapma, kelime vurgusu yapma şeklindedir. Babaların çocuklarının dil gelişimlerine katkısına ilişkin kodlamalar ve frekans değerleri Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3

Babaların çocuklarının dil gelişimine katkısına ilişkin kodlamalar

Kodlar	Frekans değeri
Oyun oynama	15
Sohbet etme	13
Kitap okuma	10
Anlaşılır/düzgün konuşma	5
Soru-cevap yöntemi	3
Etkisiz olma	2
İlgili olma	1
Açıklama yapma	1
Kelime vurgusu yapma	1

Tablo 3 incelendiğinde babaların çocuklarının dil gelişimlerine katkısına ilişkin kodlamalarda 51 ifadeden 15'inin oyun oynama, 13'inin çocuklarıyla sohbet etme, 10'unun kitap okuma, 5'nin anlaşılır/düzgün konuşma, 3'ünün soru-cevap yöntemi, 2'sinin etkisiz olma, 1'inin ilgili olma, 1'inin açıklama yapma ve 1'nin kelime vurgusu yapma olduğu belirlenmiştir. Babaların ifadeleri; *"Evet her geçen gün yeni bir kelime öğreniyor mesela. Beraber oyunlar oynamamız ve devamlı onunla ilgilenilmesi katkı sağlıyor tabii."* (Oyun oynama kodu/B2), *"Ben her şeyi detaylı bir şekilde anlatarak konuşuyorum onunla dolayısıyla da sohbet sırasında yeni kelimeler de öğrenebiliyor."* (Sohbet etme kodu/B19), *"Bence iletişim ve kitap okumayla daha çok gelişiyor. Kitap okuma dışında boyama ve Lego yapma gibi etkinlikler yapıyoruz. Oyunlar da diyaloglar olması sebebiyle gelişiyor diyebilirim."* (Kitap okuma kodu/B17), *"Gayet iyi gelişiyor bence. Etkili olduğumu düşünüyorum. Ben de onunla oldukça düzgün konuşmaya ve yetişkin gibi konuşmaya çalışıyorum."* (Anlaşılır/düzgün konuşma kodu/B7), *"Benim etkim olmasından ziyade annesi çok ilgileniyor, onunla konuşuyor. Baba olarak annesi kadar katkım yok."* (Etkisiz olma kodu/B14) şeklindedir.

İkinci kategori olan babaların ikinci dil gelişimine katkısı kategorisine yönelik 6 adet kod elde edilmiştir. Bu kodlamalar; ileride eğitim almasını sağlama, temel kelime öğretimi, video izlettirme, ikinci dilde konuşma, okulda eğitim almasını sağlama ve herhangi bir çalışma yapılmaması şeklindedir. Babaların

The role of fathers in the language development of children aged 24-36 months / Ağmaz, R. F.

çocuklarının ikinci dil gelişimine katkısına ilişkin kodlamalar ve frekans değerleri Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4

Babaların çocuklarının ikinci dil gelişimine katkısına ilişkin kodlamalar

Kodlar	Frekans değeri
İleride eğitim almasını sağlama	13
Temel kelime öğretimi	7
Video izlettirme	5
İkinci dilde konuşma	4
Okulda eğitim almasını sağlama	2
Herhangi bir çalışma yapılmaması	1

Tablo 4 incelendiğinde babaların çocuklarının ikinci dil gelişimine katkısına ilişkin kodlamalarda 32 ifadeden 13'ü ileride eğitim almasını sağlama, 7'si temel kelime öğretimi, 5'i video izlettirme, 4'ü ikinci dilde konuşma, 2'si okulda eğitim almasını sağlama ve 1'i herhangi bir çalışma yapılmaması şeklindedir. "İkinci dil eğitimi için henüz erken olduğunu düşünüyorum. İlerleyen süreçte bu konuda eğitim aldirmayı istiyorum." (İleride eğitim almasını sağlama kodu/B1), "Temel şeyleri öğretmeye çalışıyoruz. Bir ilgisi zaten var. Tabi profesyonel olmasa da çabalıyoruz." (Temel kelime öğretimi kodu/B6), "Genelde internet üzerinden izlediği videolarla öğreniyor. YouTube videoları vb. İngilizce, Rusça, Arapça gibi yabancı dillerde." (Video izlettirme kodu/B4), "Bilinçli bir ikinci dil gelişimi yok ama kreşte maruz kalıyor tabi ama yabancı dil bilgisi eğitimi diyemeyiz buna." (Okulda eğitim almasını sağlama kodu/16).

Üçüncü kategori olan babaların çocuklarıyla yaptıkları etkinliklerin katkısı kategorisine yönelik 20 ifadeden 6 adet kod elde edilmiştir. Bu kodlamalar; yeni kelime öğrenme, kelime-anlam ilişkisi kurma, rol oynama, genel etki, sıfır etki, yorum gücü katma şeklindedir. Babaların çocuklarıyla yaptıkları etkinliklerin katkısına ilişkin kodlamalar ve frekans değerleri Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5

Babaların çocuklarıyla yaptıkları etkinliklerin katkısına ilişkin kodlamalar

Kodlar	Frekans değeri
Yeni kelime öğrenme	8
Kelime-anlam ilişkisi kurma	3
Rol oynama	3
Genel etki	2
Sıfır etki	2
Yorum gücü katma	2

Tablo 5 incelendiğinde babaların çocuklarıyla yaptıkları etkinliklerin katkısına ilişkin ifadelerinde 20 ifadeden 8'inin yeni kelimeye öğrenmeye, 3'ünün kelime-anlam ilişkisi kurmaya, 3'ünün rol oynamaya, 2'sinin genel etkiye, 2'sinin etkisi olmadığına, 2'sinin yorum gücü kattığına yönelik ifadeler olduğu belirlenmiştir. Babaların ifadeleri; "Genelde gezdiğimiz yerlerden sohbetlerden, konuştuğumuz insanlardan yeni kelimeler öğrenerek etkileniyor." (Yeni kelime öğrenme kodu/B7); "Kitaplara ya da kitapçıklara bakarak neyin ne olduğunu anlatıyor." (Kelime-anlam ilişkisi kurma kodu/B16); "Örnek cümleler ile gerçek hayattaki rollere konumlama yapılabiliyor ve o da ne anlama geldiğini öğreniyor." (Rol oynama kodu/B5); "Kas gelişimine katkı sağlıyor da dile sağlamıyordur." (Sıfır etki kodu/B20); "Tabi ki hem yorum gücünü artırıyor hem el becerisini geliştiriyor hem de mantıklı hareket etmesini sağlıyor." (Yorum gücü katma kodu/B15) şeklindedir.

Dördüncü kategori olan babaların kitap okuma süreçlerine yönelik 21 ifadeye ilişkin 5 adet kod elde edilmiştir. Bu kodlamalar; uyku öncesi kitap okuma, gün içerisinde kitap okuma, annenin kitap okuması, hiç kitap okumama ve az kitap okuma şeklindedir. Babaların çocuklarına kitap okuma süreçlerine ilişkin kodlamalar ve frekans değerleri Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6

Babaların çocuklarına kitap okuma süreçlerine ilişkin kodlamalar

Kodlar	Frekans değeri
Uyku öncesi kitap okuma	7
Gün içerisinde kitap okuma	5
Annenin kitap okuması	4
Hiç kitap okumama	4
Az kitap okuma	1

Tablo 6 incelendiğinde babaların çocuklarına kitap okuma süreçlerine ilişkin kodlamalarda 21 ifadeden 7'sinin uyku öncesi kitap okumaya, 5'inin gün içerisinde kitap okumaya, 4'ünün annenin kitap okumasına, 4'ünün hiç kitap okumamaya, 1'inin de az kitap okumaya yönelik olduğu belirlenmiştir. Babaların ifadeleri; *"Her gün sabah uyandığında kahvaltıdan sonra ve akşam uyumadan önce mutlaka okuyoruz."* (Uyku öncesi kitap okuma kodu/B13), *"Gün içerisinde kitap okuma yapıyoruz teklif kendisinde de geliyor."* (Gün içerisinde kitap okuma kodu/B16), *"Annesi daha çok okuyor da ben o konuda pek okumuyorum ya. O konuda annesi çok ilgileniyor."* (Annenin kitap okuması kodu/B12), *"Yok, hiç kitap okumuyoruz."* (Hiç kitap okumama kodu/B4) şeklindedir.

İkinci tema olan babaların çocuklarının dil gelişimine yönelik tepkileri temasına ilişkin kategoriler ve kodlamalar tablolar halinde sunulmuştur.

B. Babaların çocuklarının dil gelişimine yönelik tepkileri teması

Babaların çocuklarının dil gelişimine yönelik tepkileri temasına ilişkin kategoriler; babaların çocukların sözel ifadelerine verdikleri tepkiler, babaların çocukların duygu durumlarını sözel olarak ifade etmelerine verdikleri tepkiler, babaların çocukların sordukları sorulara verdikleri tepkiler şeklindedir.

Birinci kategori olan babaların çocukların sözel ifadelerine verdikleri tepkiler kategorisine ilişkin 9 adet kod elde edilmiştir. Bu kodlamalar; tekrar anlatmasını isteme, konu üzerine soru sorma, farklı kelimelerle ifade etmesini isteme, konu üzerinde diyalog kurma/sohbet etme, ayrıntılı anlatmasını isteme, eyleme dökmesini isteme, eylemsel cevap verme, ifadelerini düzeltme ve tepkisiz kalma şeklindedir. Babaların çocukların sözel ifadelerine verdikleri tepkilere ilişkin kodlamalar ve frekans değerleri Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7

Babaların çocukların sözel ifadelerine verdikleri tepkilere ilişkin kodlamalar

Kodlar	Frekans değeri
Tekrar anlatmasını isteme	8
Konu üzerine soru sorma	3
Farklı kelimelerle ifade etmesini isteme	2
Konu üzerinde diyalog kurma/sohbet etme	2
Ayrıntılı anlatmasını isteme	2
Eyleme dökmesini isteme	2
Eylemsel cevap verme	1
İfadelerini düzeltme	1
Tepkisiz kalma	1

The role of fathers in the language development of children aged 24-36 months / Ağmaz, R. F.

Tablo 7 incelendiğinde babaların çocuklarının sözel ifadelerine verdikleri tepkilere ilişkin kodlamalarda 22 ifadeden 8'i tekrar anlatmasını isteme, 3'ü konu üzerine soru sorma, 2'si farklı kelimelerle ifade etmesini isteme, 2'si konu üzerinde diyalog kurma/sohbet etme, 2'si ayrıntılı anlatmasını isteme, 2'si eyleme dökmesini isteme, 1'i eylemsel cevap verme, 1'i ifadelerini düzeltme ve 1'i tepkisiz kalma şeklindedir. Babaların ifadeleri; “Anlamadım tekrar eder misin diyorum. Başka türlü anlatmasını sağlamaya çalışıyorum.” (Tekrar anlatmasını isteme kodu/B16), “Kendi seviyesine inip soru sorarak yeniden söylemesini sağlamaya çalışıyorum.” (Konu üzerine soru sorma kodu/B17), “Bilmediği ya da tam telaffuz edemediği bir kelime varsa o kelimenin etrafındaki olayları anlatarak yani diyalogu genişleterek anlamaya çalışıyorum.” (Konu üzerinde diyalog kurma/sohbet etme kodu/B10), “Sözel değil de sadece eylemsel cevap veriyoruz.” (Eylemsel cevap verme kodu/B2), “Ben onu düzeltiyorum. Doğrusunu söyleyerek düzeltiyorum.” (İfadelerini düzeltme kodu/B3), “Anlamadığımızda tepki vermiyoruz” (Tepkisiz kalma kodu/B14) şeklindedir.

İkinci kategori olan babaların çocukların duygu durumlarını sözel olarak ifade etmelerine verdikleri tepkiler kategorisine ilişkin 6 adet kod elde edilmiştir. Bu kodlamalar; duygusu üzerine sohbet etme, soru sorma, eylemsel tepki gösterme, aynı duyguyu paylaşma, telkinde bulunma/teselli etme ve yorum yapma şeklindedir. Babaların çocukların duygu durumlarını sözel olarak ifade etmelerine verdikleri tepkilere ilişkin kodlamalar ve frekans değerleri Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8

Babaların çocukların duygu durumlarını sözel olarak ifade etmelerine verdikleri tepkilere ilişkin kodlamalar

Kodlar	Frekans değeri
Duygusu üzerine sohbet etme	8
Soru sorma	3
Eylemsel tepki gösterme	3
Aynı duyguyu paylaşma	3
Telkinde bulunma/teselli etme	2
Yorum yapma	1

Tablo 8 incelendiğinde babaların çocukların duygu durumlarını sözel olarak ifade etmelerine verdikleri tepkilere ilişkin kodlamalarda 20 ifadeden 8'i duygusu üzerine sohbet etme, 3'ü soru sorma, 3'ü eylemsel tepki gösterme, 3'ü aynı duyguyu paylaşma, 2'si telkinde bulunma/teselli etme ve 1'i yorum yapma şeklindedir. Babaların ifadeleri; “Diyalogu devam ettirerek üzüntü ya da sevincini paylaşmaya detaylandırmaya ve sohbet etmeye çalışıyorum.” (Duygusu üzerine sohbet etme kodu/B7), “Onu üzen bir durum düzeltebileceğimiz bir şey ise çözmeye çalışıyorum. Önce eylem sonra teselli geliyor bende.” (Eylemsel tepki gösterme kodu/B10), “Onun hislerine katılıncasına sohbeti sürdürüyorum elden geldiğince. Zaten akşam ilk sorumuz günün en mutlu olduğu anı ya da üzüldüğü bir şey var mı bu oluyor.” (Aynı duyguyu paylaşma kodu/B19), “Ben de nasıl teselli edilebilir ya da destek gösterilebilir ya da duygusu paylaşılabilir ona göre davranıyorum.” (Telkinde bulunma/teselli etme kodu/B5) şeklindedir.

Üçüncü kategori olan babaların çocukların sordukları sorulara verdikleri tepkiler kategorisine ilişkin 7 adet kod elde edilmiştir. Bu kodlamalar; uygun cevap verme, neden sorduğunu anlama, sabırla cevap verme, konuyu değiştirme, neden sorulmaması gerektiğini anlatma, annesine yönlendirme ve eğlenceli cevap verme şeklindedir. Babaların çocukların sordukları sorulara verdikleri tepkilere ilişkin kodlamalar ve frekans değerleri Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9

Babaların çocukların sordukları sorulara verdikleri tepkilere ilişkin kodlamalar

Kodlar	Frekans değeri
Uygun cevap verme	11
Neden sorduğunu anlama	3
Sabırla cevap verme	2
Konuyu değiştirme	1
Neden sorulmaması gerektiğini anlatma	1
Annesine yönlendirme	1
Eğlenceli cevap verme	1

Tablo 9 incelendiğinde babaların çocuklarının sordukları sorulara yönelik verdikleri tepkilere ilişkin kodlamalarda 20 ifadeden 11'si uygun cevap verme, 3'ü neden sorduğunu anlama, 2'si sabırla cevap verme, 1'i konuyu değiştirme, 1'i neden sorulmaması gerektiğini anlatma, 1'i annesine yönlendirme ve 1'i eğlenceli cevap verme şeklindedir. Babaların ifadeleri; “Sorduęu soruya göre uygun şekilde cevap vermeye çalışırım.” (Uygun cevap verme kodu/B2), “Sorduęu soruyu anlamaya çalışıp neden sorduğunu, bunu nereden öğrendiğini sorular sorarak anlamaya çalışıyorum.” (Neden sorduğunu anlama kodu/B13), “Elimden geldiği kadar sabırlı oluyorum. Hepsini cevaplıyorum. Bu soruları tek tek ele alıyorum.” (Sabırla cevap verme kodu/B1), “Sormaması gereken bir soru ise onun neden sorulmaması gerektiğini anlayacağı dilde anlatmaya çalışırım.” (Neden sorulmaması gerektiğini anlatma kodu/B18), “Annesine yönlendiriyorum bazen de pes etme gibi.” (Annesine yönlendirme kodu/B4) şeklindedir.

Üçüncü tema olan babaların dil gelişimini etkileyen faktörlere karşı tutumları temasına ilişkin kategoriler ve kodlamalar tablolar halinde sunulmuştur.

C. Babaların dil gelişimini etkileyen faktörlere karşı tutumları

Babaların dil gelişimini etkileyen faktörlere karşı tutumları temasına ilişkin kodlamalar; babaların çocukların izledikleri görsel medyaya karşı tutumları, babaların çocuklarının dil gelişimi konusunda aldıkları tavsiyelere karşı tutumları şeklindedir.

Birinci kategori olan babaların çocukların izledikleri görsel medyaya karşı tutumları kategorisine ilişkin kodlamalarda 6 adet kod elde edilmiştir. Bu kodlamalar; sıfır etki, yeni kelime öğrenme, istenmeyen kelime öğrenme (küfür, argo), genel fayda, yabancı dilde kelime öğrenme, bilinçsiz kelime öğrenme şeklindedir. Babaların çocukların izledikleri görsel medyaya karşı tutumlarına ilişkin kodlamalar ve frekans değerleri Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10

Babaların çocukların izledikleri görsel medyaya karşı tutumları

Kodlar	Frekans değeri
Sıfır etki	5
Yeni kelime öğrenme	4
İstenmeyen kelime öğrenme	4
Genel fayda	4
Yabancı dilde kelime öğrenme	3
Bilinçsiz kelime öğrenme	1

Tablo 10 incelendiğinde babaların çocukların izledikleri görsel medyaya karşı tutumlarına ilişkin kodlamalarda 20 ifadeden 5'inin sıfır etkiye, 4'ünün yeni kelime öğrenmeye, 4'nün istenmeyen kelime öğrenmeye, 4'nün genel faydaya, 3'ünün yabancı dilde kelime öğrenmeye, 1'nin bilinçsiz kelime öğrenmeye yönelik olduğu belirlenmiştir. Babaların ifadeleri; “Kesinlikle geliştirmiyor. Özellikle

The role of fathers in the language development of children aged 24-36 months / Ağmaz, R. F.

videolar geliştirmiyor.” (Sıfır etki kodu/B7), “*Yeni kelimeler öğreniyor oradan da. Çok değil de eğitici videolar anlamında izletiyoruz biz. Oradan da yeni kelimeler kapıyor.*” (Yeni kelime öğrenme kodu/B3), “*Bazen küfürlü vb. içerikli izledikleri zaman uygulamaya geçiyor. Küfür daha çok mu ilgilerini çekiyor ne söyleme çabası daha fazla oluyor.*” (İstenmeyen kelime öğrenme kodu/B12), “*Yabancı kelime öğrenmesine etkisi oluyor. Almanca öğrenmesini istiyoruz ve genelde bu içerikte şeyler izletiyoruz.*” (Yabancı dilde kelime öğrenme kodu/B19), “*Dolayısıyla bilinçsiz bir şekilde dil gelişimine katkı olduğunu düşünüyorum.*” (Bilinçsiz kelime öğrenme kodu/B16) şeklindedir.

İkinci kategori olan babaların çocuklarının dil gelişimi konusunda aldıkları tavsiyelere karşı tutumları kategorisine ilişkin 4 adet kod elde edilmiştir. Bu kodlamalar; tavsiyeleri dikkate almama, görsel medya platformlarında tavsiye veren kişileri dikkate alma, geleneksel yöntemleri kullanma ve anne-baba tavsiyesini dikkate alma şeklindedir. Babaların çocuklarının dil gelişimi konusunda aldıkları tavsiyelere karşı tutumlarına ilişkin kodlamalar ve frekans değerleri Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11

Babaların çocuklarının dil gelişimi konusunda aldıkları tavsiyelere karşı tutumları

Kodlar	Frekans değeri
Tavsiyeleri dikkate almama	9
Görsel medya platformlarında tavsiye veren kişileri dikkate alma	7
Geleneksel yöntemleri kullanma	2
Anne-baba tavsiyesini dikkate alma	2

Tablo 11 incelendiğinde babaların çocuklarının dil gelişimi konusunda aldıkları tavsiyelere karşı tutumlarına ilişkin kodlamalarda 20 ifadeden 9’u tavsiyeleri dikkate almama, 7’si görsel medya platformlarında tavsiye veren kişileri dikkate alma [çocuk psikoloğu (1), çocuk gelişim uzmanı (1), bilim insanı (1), YouTuber (1), dijital içerik üretici (2), kişisel gelişim uzmanları (1)], 2’si geleneksel yöntemleri kullanma ve 2’si anne-baba tavsiyesini dikkate alma şeklindedir. Babaların ifadeleri; “*Herkes kendi çocuğunu kendisi yetiştiriyor. Biz kendimiz nasıl yetiştiresek daha iyisini yapmaya kendi bildiğimizi uygulamaya çalışıyoruz.*” (Tavsiyeleri dikkate almama kodu/B4), “*Genelde çocuk psikologları vs. insanları çok takip ediyorum. Bazı çizgi filmleri öneriyorlar onları izletmeye çalışıyoruz.*” (Görsel medya platformlarında tavsiye veren kişileri dikkate alma kodu/B15), “*Geleneksel yöntemleri uygulamayı seçiyorum.*” (Geleneksel yöntemleri kullanma kodu/B6), “*Ben sadece anne babalarımızın tavsiyelerinden etkileniyorum.*” (Anne-baba tavsiyesini dikkate alma kodu/B3) şeklindedir.

4. Tartışma

Çalışmada babaların genel olarak çocuklarıyla vakit geçirdikleri sürelerde oyun oynadıkları ve etkinlikler yaptıkları belirlenmiştir. Oyun oynarken daha çok kitap okudukları, araç oyuncaklarını, yapı-ınşa oyuncaklarını ve eğitici/yaratıcı oyuncakları kullandıkları görülmüştür. Ebeveynlerin evde çocuklarıyla vakit geçirdikleri sürelerde kitap okumaları, ebeveynlerin çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmelerini de olumlu yönde etkilemektedir (Samur ve İnal, 2023). Ebeveynlerin çocuklarıyla kitap okuma durumlarına ilişkin olumlu algıya sahip olduklarına (Gözükcük, 2023), seçilen kitapların da çocukların gelişim seviyelerine uygun olması gerekliliğine (Karaağaç ve Alikılıç, 2023) vurgu yapılmaktadır. Bu çalışmada da babaların kitap okumaya karşı olumlu algıların olduğu fakat kitapların içeriklerine yönelik bir farkındalıklarının olmadığı belirlenmiştir.

Yapılan çalışmalarda (Evans vd., 2014; Niklas vd., 2016; Gardner-Neblett vd., 2017) kitapların çocukların dil gelişimleri üzerinde etkileri olduğuna yönelik sonuçlar ortaya konulmuştur. Bu çalışmada

babalar hem oyun oynarken materyal olarak kitapları kullandıklarını, hem de ayrıca kitap okuma zamanları yaptıklarını belirtmişlerdir. Babaların kitap okuma zamanlarına bakıldığında uyku öncesinde ve gün içerisinde kitap okuduklarına yönelik ifadelerle sıklıkla rastlanmıştır. Bu ifadelerden babaların çocuklarının dil gelişimlerinde kitapların etkili olduğunu düşündükleri de belirlenmiştir. Babaların kitap okumaları sırasında herhangi bir strateji uyguladıklarına yönelik bir bulguya rastlanmamıştır. Bu yüzden babaların kitap okuma stratejilerine yönelik eğitim almaları sağlanabilir.

Babaların oyunlar ve etkinlikler sırasında dil gelişimlerinin desteklenmesine ilişkin görüşlerinde ise en çok oyun oynayarak, sohbet ederek ve kitap okuyarak onların dil gelişimlerini desteklediklerini düşündükleri belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda da çocukların babalarıyla etkileşimlerinin çocukların dil gelişimleri üzerinde (Pancsofar ve Vernon-Feagans, 2006; Lankinen vd., 2018; Reynolds vd., 2019) etkisi olduğu belirlenmiştir. Özkul ve Yazgan (2023) yaptıkları çalışmada ebeveynlerin eğitim durumları ve gelir seviyeleri arttıkça, çocuklarının da dil gelişimlerinin arttığı belirlenmiştir. Ebeveynlerin eğitim durumlarının artması, çocuklarıyla konuşurken kullandıkları sözcüklere dikkat ettikleri düşünülerek çocukların dil gelişimlerinde olumlu yansımalarının da olabileceği söylenebilir. Ebeveynlerin çocuklarının dil gelişimleri üzerinde etkisi olduğu aşıkardır fakat bu etkinin olumlu yönde olabilmesi için ebeveynlerin çocuklarıyla konuştukları dili kurallı ve sistematik şekilde kullanmaları gerekmektedir. Bu çalışmada babaların ifadelerine göre dil gelişimini destekleyecek şekilde çocuklarıyla düzgün ve anlaşılır konuştuklarına dair ifadelerle az rastlanmıştır. Buna göre babalar sadece günlük hayatlarında çocuklarıyla ilişki kurarak onların dil gelişimlerini desteklediklerini düşündükleri fakat bu gelişimi destekleyecek özel bir çaba sarf etmedikleri anlaşılmaktadır.

Yapılan çalışmalarda (İlter ve Er, 2007; Çakıcı, 2016; Karakuş, 2016) ebeveynlerin çocukların yabancı dil öğrenmelerine yönelik olumlu görüş belirttikleri ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada da benzer şekilde babaların çocuklarının ikinci bir dil öğrenmelerini istediklerine ve bu konuda ilerleyen yaşlarda dil eğitimi aldıracağına ilişkin bulgular ortaya çıkmıştır. Hatta bazı babaların çocuklarının ikinci dil öğrenmelerine ilişkin etkinlikler ve ikinci dile ilişkin temel kelime öğretimi yaptıkları belirlenmiştir. İkinci bir dil için babaların bu kadar istekli olmalarının sebebi toplumdaki ikinci bir dilin öğrenilmesi gerekliliği ve babaların bu gerekliliğe karşı koyamamaları gösterilebilir. Babaların Türkçe dışında ikinci bir dile bakış açlarına bakıldığında ikinci dil gelişimi için çaba sarf edeceklerine hatta bu çabayı uzman desteğiyle ilerleteceklerine yönelik ifadeleri olduğu görülmektedir. Ancak çocuğun ana dili gelişiminde bir uzman desteğine yahut benzer bir özel çabaya girme arzularının olmadığı anlaşılmaktadır. Hatta babaların birçoğu anadili gelişimi konusunda uzman görüşlerini ya da tavsiyeleri dikkate almadıklarını bile ifade etmişlerdir. Babalar dil gelişimini desteklediğini düşündükleri girişimlerin yansımaları çocuklarında gördüklerini ifade etmektedirler. Bu durum babaların çocuklarıyla iletişim kurmalarının dil gelişimini olagan sürecinde geliştirdiğini düşünmeleri sebebiyle yaşanıyor olabilir.

Babaların çocuklarıyla yaptıkları etkinlikler sırasında çocuklarının daha çok yeni kelime öğrenme durumları üzerinde etkili olduklarına yönelik görüş belirttikleri belirlenmiştir. Lankinen vd., (2018) 722 baba ile yaptıkları çalışmada baba-çocuk etkinliklerin çocukların sözcük dağarcığının gelişiminde en önemli unsur olduğu belirlenmiştir. Babaların çocuklarının sözcük dağarcığı üzerinde etkilerini araştıran çalışma çok olmasa da annelerin çocuklarının sözcük dağarcığı üzerinde etkili olduğuna yönelik araştırmalar bulunmaktadır (Harris vd., 1988; Yont vd., 2003). Bu çalışmada da babaların çocuklarıyla yaptıkları etkinlikler sırasında (oyuncaklarla oynama, hikaye okuma, eğitici etkinlik yapma vb.) çocukların yeni kelimeler öğrendiklerine şahit olduklarına ilişkin ifadelerle rastlanmıştır. Bu durumda da babaların çocuklarının dil gelişimleri için sadece günlük konuşma içerisinde kullandıkları kelimeler üzerinden ilerledikleri görülmektedir.

The role of fathers in the language development of children aged 24-36 months / Ağmaz, R. F.

Çocukların babalarıyla olan iletişimlerinin onların gelecekteki yaşam doyumlarını olumlu yönde etkilediğine yönelik çalışmalar (Brotherson vd., 2003; Levin ve Currie, 2010) bulunmaktadır. Bu sebeple çocukların iletişim kurma isteklerine babaların olumlu cevap vermeleri önem arz etmektedir. Yapılan çalışmada, babaların çocuklarının onlarla iletişim kurma isteklerine olumlu cevap verdikleri ve konuşmayı devam ettirmek için girişimlerde buldukları belirlenmiştir. Çocuklarının sözel ifadelerine genel olarak sohbet ve soru-cevap şeklinde konuşmayı ilerletme amacıyla karşılık verdikleri belirlenmiştir. Ayrıca çocukların kendi duygularını ifade etmelerini engellenmedikleri, bu duygularına yönelik sohbet ettikleri ve yine soru-cevap yoluyla daha fazla kelime kullanarak kendilerini ifade etmelerine olanak tanıdıkları anlaşılmaktadır. Yine aynı şekilde çocukların babalarına sordukları sorulara verdikleri tepkilere bakıldığında babaların çocuklarına uygun cevaplar verdikleri ve çocuklarını sabırla dinledikleri belirlenmiştir. Çocuklar bilgi boşluklarını doldurmak, belirsizlikleri çözmek ve tutarsızlıkları belirlemek amacıyla soru sormaktadırlar (Chouinard vd., 2007). Bu sebeple sorularına uygun cevaplar vermek onların hem dil gelişimlerini hem bilişsel gelişimlerini destekleyecek hem de olumlu bir baba-çocuk ilişkisinin temelleri atılacaktır.

Bu çalışmada babaların çocuklarının dil gelişimleri üzerinde görsel medya unsurlarının etkilerine yönelik görüşleri de ele alınmıştır. Kebir ve Özkaya (2023) yaptıkları çalışmada görsel medya unsurlarına maruz kalmayan çocukların, kalan çocuklara oranla daha fazla sözcük kullandıkları belirlenmiştir. Bu çalışmada ise babaların büyük çoğunluğu çocuklarının dil gelişimlerinin bu unsurlardan etkilenmediğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca babaların çocuklarının dil gelişimlerine yönelik yaklaşımlarına ilişkin tavsiye almadıkları, çocuklarını kendi yöntemlerine göre yetiştirdikleri belirlenmiştir. Bu durumda babaların kendi iç güdülerine güvendikleri söylenebilir. İlkokul çağına gelmeden önce en temel eğitim olan okul öncesi dönemde çocuğun ana dilini doğru ve kurallarına uygun kullanması, bu kazanımı sağlamak adına ebeveynlerin daha bilinçli hale gelmesi büyük önem arz etmektedir. Dolayısıyla anadil gelişiminde ebeveynler özellikle de babalar üzerinde oluşturulacak bir farkındalık çocukların anadillerini doğru kullanmaları açısından bir katkı sunacaktır. Babaların çocuklarının dil gelişimlerine katkı sağlamalarına ve bu konuda bilinçli hareket etmelerine yönelik eğitim almaları çocuklarına olumlu düzeyde katkı sağlayacaktır. Babaların aldıkları eğitimlerin olumlu yansımalarının olduğuna dair çalışmalar bulunmaktadır (Harrison, 1997; Stahlschmidt vd., 2013; Frank vd., 2015; Humphries ve Nolan, 2015). Bu sebeple de konu ile ilgili ve alanında uzman kişiler tarafından verilecek eğitimle hem baba-çocuk etkileşimi arttırılacak hem de çocukların dil gelişimleri desteklenecektir.

Araştırma ve yayın etiği beyanı

Bu çalışma için Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nden (2023-YÖNP-0607) nolu etik izin alınmıştır. Araştırma grubunda yer alan babalar gönüllü katılım hakkında bilgilendirilmiş, gerekli onamlar alınmıştır. Çalışmanın her aşamasında etik kurallara uyulmuştur.

Çıkar beyanı

Yazarın diğer kişi/kurum/kuruluşlarla herhangi bir çıkar çatışması söz konusu değildir.

Kaynakça

Bloom, L. (1993). *Language development from two to three*. Cambridge University Press.

Bridges, A. (1986). Actions and things: What adults talk about to 1-year-olds. *Springer Series in Cognitive Development*, 225–255. https://doi.org/10.1007/978-1-4612-4844-6_9

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

24-36 ay aralığındaki çocukların dil gelişimlerinde babaların rolü / Ağmaz, R. F.

- Brotherson, S., Yamamoto, T., & Acock, A. (2003). Connection and communication in father-child relationships and adolescent child well-being. *Fathering: A Journal of Theory, Research, and Practice about Men as Fathers*, 1(3), 191–214. <https://doi.org/10.3149/fth.0103.191>.
- Chomsky, N. (1959). A review of B. F. Skinner's verbal behavior. *Language*, 35, 26–57. <https://doi.org/10.2307/411334>.
- Chomsky, N. (2002). *On nature and language*. Cambridge University Press.
- Chomsky, N. (2003). *Review of verbal behavior by B. F. Skinner*. In M. P. Munger, *The history of psychology: Fundamental questions* (pp. 408–429). Oxford University Press.
- Chouinard, M. M., Harris, P. L., & Maratsos, M. P. (2007). Children's questions: A mechanism for cognitive development. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 72(1), 1–129. <http://www.jstor.org/stable/30163594>.
- Clarke-Stewart, K. A. (1978). And daddy makes three: The father's impact on mother and young child. *Child Development*, 49(2), 466. <https://doi.org/10.2307/1128712>
- Creswell, J.W. (2013). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. 4th Edition, SAGE Publications.
- Çakıcı, D. (2016). Parents' and English language teachers' views about early foreign language education in Turkey. *Participatory Educational Research*, 6(1), 33–42. <https://doi.org/10.17275/per.16.spi.1.4>
- Deniz, M. E. (2017). *Erken çocukluk döneminde gelişim*. Pegem Akademi.
- Evans, M. D., Kelley, J., & Sikora, J. (2014). Scholarly culture and academic performance in 42 nations. *Social Forces*, 92(4), 1573–1605. <https://doi.org/10.1093/sf/sou030>.
- Faradilla, A., & Daulay, S. H. (2023). Language acquisition process in children aged 4 Years: syntactic development stage. *Elite Journal*, 5(1), 149–154. <http://elitejournal.org/index.php/ELITE/article/view/118>
- Frank, T. J., Keown, L. J., & Sanders, M. R. (2015). Enhancing father engagement and interparental teamwork in an evidence-based parenting intervention: A randomized-controlled trial of outcomes and processes. *Behavior Therapy*, 46(6), 749–763. <https://doi.org/10.1016/j.beth.2015.05.008>
- Gardner-Neblett, N., Holochwost, S. J., Gallagher, K. C., Iruka, I. U., Odom, S. L., & Bruno, E. P. (2017). Books and toddlers in child care: Under what conditions are children most engaged? *Child & Youth Care Forum*, 46(4), 473–493. <https://doi.org/10.1007/s10566-017-9391-4>.
- Gözüküçük, M. (2023). Sınıf öğretmenleri, ilkokul öğrencileri ve velilerin çocuk kitabı, oyuncak kitap ve e-kitaba yönelik metaforik algıları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 855–883. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2023..-1195916>
- Harris, M., Barrett, M., Jones, D., & Brookes, S. (1988). Linguistic input and early word meaning. *Journal of Child Language*, 15(1), 77–94. <https://doi.org/10.1017/S030500090001206X>
- Harrison, K. (1997). Parental training for incarcerated fathers: Effects on attitudes, self-esteem, and children's self-perceptions. *The Journal of Social Psychology*, 137(5), 588–593. <https://doi.org/10.1080/00224549709595480>
- Hoff, E. (2013). *Language development*. Cengage Learning.
- Humphries, H., & Nolan, M. (2015). Evaluation of a brief intervention to assist health visitors and community practitioners to engage with fathers as part of the healthy child initiative. *Primary Health Care Research & Development*, 16(4), 367–376. <https://doi.org/10.1017/S1463423615000031>
- Ishii-Kuntz, M. (1995). Paternal involvement and perception toward fathers' roles: A comparison between Japan and the United States. *Fatherhood: Contemporary Theory, Research, and Social Policy*, 103–118. <https://doi.org/10.4135/9781483327242.n6>

The role of fathers in the language development of children aged 24-36 months / Ağmaz, R. F.

İlter, B. G., & Er, Ş. (2007). Erken yaşta yabancı dil öğretimi üzerine veli ve öğretmen görüşler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 21-30. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefdergi/issue/49108/626693>

Johnston J. (2010). Factors that influence language development. *Encyclopedia on Early Childhood Development* [online], 1-6. <https://www.child-encyclopedia.com/language-development-and-literacy/according-experts/factors-influence-language-development>.

Karağaç, H. G. & Alikılıç, D. (2023). Çocuk edebiyatı ve çocuğa görelilik kavramı. *Education and Technology in Information Science*, 1(1), 58-66. <https://dergipark.org.tr/en/pub/etis/issue/79269/1313974>

Karakuş, H. (2016). Okul öncesi dönemde yabancı dil eğitimi verilmesine ilişkin anne-baba ve öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 7-19. <http://ijeces.hku.edu.tr/tr/pub/issue/22946/355242>

Kebir, C., & Özkaya, H. (2023). 16-36 ay arası çocuklarda ekran maruziyetinin dil gelişimi üzerindeki etkisinin araştırılması. *Türk Aile Hekimliği Dergisi*, 27(2), 21-28. <https://doi.org/10.54308/tahd.2023.21033>

Lamb, M. E. (Ed.). (1987). *The father's role: Cross-cultural perspectives*. (pp. 1-25). L. Erlbaum Associates.

Lamb, M. E. (Ed.). (2004). *The role of the father in child development*. John Wiley & Sons.

Lamb, M. E., & Tamis-Lemonda, C. S. (2004). *The role of the father: An introduction*. In Lamb, M. (Ed.), *The role of the father in child development*, (pp. 1-31). John Wiley & Sons.

Lankinen, V., Lähtenmäki, M., Kaljonen, A., & Korpilahti, P. (2018). Father-child activities and paternal attitudes in early child language development: The steps study. *Early Child Development and Care*, 190(13), 2078-2092. <https://doi.org/10.1080/03004430.2018.1557160>

Levin, K. A., & Currie, C. (2010). Family structure, mother-child communication, father-child communication, and adolescent life satisfaction. *Health Education*, 110(3), 152-168. <https://doi.org/10.1108/09654281011038831>

Lumentut, Y., & Lengkoan, F. (2021). The relationships of psycholinguistics in acquisition and language learning. *Journal of English Culture, Language, Literature and Education*, 9(1), 17-26. <https://doi.org/10.53682/eclue.v9i1.1894>

Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (S. Turan, Çev.). Nobel Akademik Yayıncılık

Niklas, F., Cohrsen, C., & Tayler, C. (2016). The sooner, the better: Early reading to children. *SAGE Open*, 6(4), 1-11. <https://doi.org/10.1177/2158244016672715>

Özkul, A. N., & Yazgan, A. D. (2023). Okul öncesi eğitim almakta olan 60-72 ay çocukların dil kullanım becerileri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişki. *The Journal of International Educational Sciences*, 10(36), 385-408. <https://doi.org/10.29228/INESJOURNAL.71006>

Pancsofar, N., & Vernon-Feagans, L. (2006). Mother and father language input to young children: Contributions to later language development. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 27(6), 571-587. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2006.08.003>

Pancsofar, N., & Vernon-Feagans, L. (2010). Fathers' early contributions to children's language development in families from low-income rural communities. *Early Childhood Research Quarterly*, 25(4), 450-463. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2010.02.001>

Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev.). Pegem Akademi.

Peccei, J. S. (2006). *Child language: A resource book for students*. Routledge.

Piaget, J. (1954). *The construction of reality in the child*. (M. Cook, Trans.). Basic Books. <https://doi.org/10.1037/11168-000>

- Pruett, K. D. (1987). *The nurturing father*. Warner Books.
- Pruett, K. D. (1998). Role of the father. *Pediatrics*, 102(Supplement_E1), 1253–1261. <https://doi.org/10.1542/peds.102.se1.1253>
- Reynolds, E., Vernon-Feagans, L., Bratsch-Hines, M., & Baker, C. E. (2019). Mothers' and fathers' language input from 6 to 36 months in rural two-parent-families: Relations to children's kindergarten achievement. *Early Childhood Research Quarterly*, 47, 385–395. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2018.09.002>
- Saban, A. & Ersoy, A. (2019). *Eğitimde nitel araştırma desenleri*. (3. Baskı). Anı Yayıncılık.
- Samur, A. Ö., & İnal, G. (2023). Çocuk gözünden nitelikli kitap nitelikli zaman projesi. *Euroasia Journal Of Social Sciences & Humanities*, 10(31), 83-95. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7942166>
- Stahlschmidt, M. J., Threlfall, J., Seay, K. D., Lewis, E. M., & Kohl, P. L. (2013). Recruiting fathers to parenting programs: Advice from DADS and Fatherhood program providers. *Children and Youth Services Review*, 35(10), 1734–1741. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2013.07.004>
- Temel, Z. F. (2009). 0-6 Yas çocuklarında dilin kazanılması. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 2(572), 715-721. <http://bilig.yesevi.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/3420-published.pdf>
- Vygotsky, L. S. (1962). *Thought and language*. MIT Press.
- Werker, J. F., Cohen, L. B., Lloyd, V. L., Casasola, M., & Stager, C. L. (1998). Acquisition of word–object associations by 14-month-old infants. *Developmental Psychology*, 34(6), 1289–1309. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.34.6.1289>
- Wilson, K. R., & Prior, M. R. (2011). Father involvement and child well-being. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 47(7), 405–407. <https://doi.org/10.1111/j.1440-1754.2010.01770.x>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (12. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yont, K. M., Snow, C. E., & Vernon-Feagans, L. (2003). The role of context in mother–child interactions: An analysis of communicative intents expressed during toy play and book reading with 12-month-olds. *Journal of Pragmatics*, 35(3), 435–454. [https://doi.org/10.1016/S0378-2166\(02\)00144-3](https://doi.org/10.1016/S0378-2166(02)00144-3)